

Skynrænn þverskurður Tuma Magnússonar

12.06. 2018

Listamannarekna sýningarrýmið Pirpa er staðsett við Grønttorvet, eða Grænmetistorgið, í úthverfi Kaupmannahafnar í Danmörku. Þar má um þessar mundir sjá og heyra innsetningu listamannsins Tuma Magnússonar sem ber heitið „Arbejdsvidenskab“ eða „Vinnuvísindi“. Hún sækir efnið við í umhverfi Pirpa sem undanfarið hefur tekið miklum breytingum. Fyrir tveimur árum yfirgáfu síðustu heildsalarnir Grænmetistorgið sem áður var líflæg miðstöð grænmetis-, ávaxta- og blómasölu. Það stóð til að umbreyta torginu í íbúðarkjarna. Það átti að rífa þær byggingar sem áður hýstu heildsölurnar til að skapa rúm fyrir framtíðina. Niðurrifið hefur reynst tímafrekt og enn í dag eru steypubyggingar á svæðinu að umbreytast í duft á meðan ný íbúðarhúsnæði rísa. Sýningarrýmið Pirpa, ásamt örfáum smáverslunum, litlum framleiðslufyrirtækjum og listamönnum hefur hreiðrað um sig tímabundið í rótinu. Í yfirgefnum byggingum sem enn fá að standa.

Sýningar Pirpa hverfast ávallt að einhverju leyti um sögu svæðisins, arkitektúr þess eða þá umbreytingu sem nú á sér stað þar. Eins og titillinn gefur til kynna fjallar innsetning Tuma um vinnuna. Í þessu staðbundna verki, sem samastendur af ómánda hlutum ásamt upptökum af hljóði og myndum, tekur Tumi sneiðmynd af hinum mismunandi vinnuferlum sem mótað hafa svæðið síðastliðna mánuði.

Mávar taka á móti gestum sýningarinnar með gargandi söng. Úr fjarska má heyra jarðýtu berjast við að ryðja á undan sér einhverjum massa. Hér eru þó engir mávar á ferð og þrátt fyrir vinnuvélar í nágrenninu er engin jarðýta í sjónlínu. Hljóðið kemur frá gömlu hringborði og vinnukolli úr plasti sem blasa við sjónum fyrir utan Pirpa. Smám saman dýpkar rómur mávanna. Það hægist á og jarðýtan virðist eiga erfiðara um vik að komast áfram. Hljóðsporið teygist til, hraðinn breytist og tíðnin fylgir með. Ef tekin eru nokkur skref áfram, framhjá kollinum og borðinu og inn fyrir dyr sýningarrýmisins, stækkar hljóðheimurinn. Hann umlykur líkamann úr hverju horni.

Heyra má óm af nokkrum mismunandi atburðarásum, sem virðast gerast á sama tíma: Byggingarframkvæmdum, kústi sem dreginn er eftir gangstétt og gleri sem slæst saman. Þessi mismunandi hljóð hljóma í takt en virðast þó ekki alveg í samræmi við þann veruleika sem blasir við á leið til sýningarinnar í gegnum hverfið. Hljóðin spilast á mismunandi hraða og eins og rómur mávanna breytist tónfallið einnig. Meðfram veggjunum hvíla sex skjáir ofan á hátölurum sem sýna uppruna hljóðsins. Ung stúlka sópar gangstétt fyrir utan nytjamarkað, vinnuvélar brjóta sér leið í gegnum steypu og tveir menn tappa epladrykk á flöskur og innsigla þær. Myndirnar hreyfast í takt við hljóðið, hraðar og hraðar. Þegar hámarkshraða hefur verið náðhægist á að nýju.

Þegar eyru okkar nema tilbúin hljóð, það er að segja hljóð sem búið er að taka upp og eiga við, göngum við oftast út frá því að um tónlist sé að ræða. Allir hlutir gefa frá sér hljóð sem við heyrum stöðugt úr umhverfi okkar. Í skynjuninni nemum við umhverfishljóð sem afleiðingu hins sjónræna heims og þegar augljóslega er búið að fíkta í rauntíma hljóðsins, eins og Tumi hefur gert hér, eigum við erfitt með að tengja það við raunveruleikann. Við erum vanari því aðhorfa á hreyfimyndir á auknum hraða eða í hægsýningu. Augað á ekkert erfitt með að greina hvaða hlutir eða lifandi verur eru á myndum, þótt átt hafi verið við hraðann. Því upplifum við myndir yfirleitt á einhvern hátt sem framsetningu á raunveruleikanum. Í innsetningunni „Vinnuvísindi“ nýtir Tumi sér samræmingu mynda og hljóðs á athyglisverðan hátt.

Taktur hljóðsporsins er skipulagður og melódískur. Þrátt fyrir það virðist verkið fjarlægjast heim tónlistarinnar þegar hljóð og mynd mætast. Myndirnar hjálpa okkur nefnilega að greina hljóðið sem breytu úr umhverfinu. Hér virðist, frekar en tónlist, vera á ferðinni leikandi tilraun, framkvæmda í sérstökum tilgangi: Til að sýna fram á að það tekur mislangan tíma að vinna mismunandi verk. Í sömu andrá beinist athygli gesta sýningarinnar að þeirra eigin tilfinningu fyrir stað og stund.

Þeir vinnuferlar sem fyrir augu og eyru bera eru uppistaða samfélagsins við Grænmetistorgið. Allt frá vinnu mávanna við að afla sér lífsviðurværis til byggingaframkvæmdanna. Smám saman kemur í ljós að það er alltaf ein af atburðarásunum í rauntíma og hinar fylgja hraða hennar. Þegar mennirnir tappa epladrykk á flöskur garga mávarnir í takt. Þótt þeir hljómi heldur þreklausir. Steypan mólvest og rykið safnast í bunka á nákvæmlega sama hraða. Hálfri mínútu síðar eiga sér stað skipti. Nú gengur auðveldlega að brjóta steypuna en stúlkan með sópinn virðist fara óeðlilega mikið fram úr sér.

Svona gengur verkið fyrir sig. Eitt verkefni er unnið á rauntíma og hin fylgja með. Hring eftir hring. Þar með fá þau sem njóta verksins vinnuvísindi svæðisins beint í æð – það er að segja, hvernig unnið er úr aðstæðum á vettvangi. Hvernig eru hin mismunandi verkefni leyst af hendi, á hversu skilvirkan eða hagnýtan hátt?

Þó „Vinnuvísindi“ minni að mörgu leyti á prófun á tilgátu, talar innsetningin meira til skynjunar okkar en rökhyggjunnar. Ástæða þess er samspil heyrnar og sjónar. Eins og áður sagði þjóna myndirnar mikilvægu hlutverki sem tenging hljóðsins við raunveruleikann. Það er auðveldara fyrir okkur að sjá hvaða atburðarrás birtist okkur í rauntíma hverju sinni. Hins vegar virkar sjónin þannig að við sjáum aðeins það sem er beint fyrir framan okkur.

Þrátt fyrir smæð sýningarrýmisins er ómögulegt að sjá öll smáatriði verksins á sama andartaki. Þeir skjáir sem blasa við gestum eru ekki stórir. Ef staðið er fyrir miðju eins þeirra er ómögulegt að sjá hvað fram fer á hinum skjánum í rýminu, án þess að snúa sér. Heyrmin virkar hinsvegar þannig að eyrun nema hljóð úr umhverfinu úr öllum áttum. Jafnvel þótt við snúum baki við hljóðgjafanum. Það er vel greinanlegt hvaða hljóðspor tilheyrir þeirri mynd sem ber fyrir augu, en hljóðið frá hinum skjánum heyrir einnig. Þannig tengjast atburðarásirnar saman. Í gegnum skynjunina skapast vissa um það að epladrykkurinn sé framleiddur í nágrenni við stúlkuna með sópinn. Jafnvel þó það hljómi eins og að hún vinni heldur löturlega.

„Vinnuvísindi“, sem við fyrstu kynni virðist vera leikur að veruleikanum, tilviljanakenndur samsláttur af mismunandi umhverfishljóðum, breytist með tímanum í skynrænan þverskurð af þeim vanagangi og mynstrum sem einkenna hin mismunandi vinnubrögð sem Tumi tekur fyrir. Um leið birtist landslag Grænmetistorgsins, sem svæði í millibilsástandi. Það þarf þó ekki annað en að loka augunum til að hverfa á mið taktfastrar og tilraunakenndrar tónlistar. Hljóða sem óvissa ríkir um hvort séu í raun hluti af okkar heimi. Þar með rekur hugann inn í áður óþekkt svæði þar sem amstur hversdagsins annaðhvort stendur í stað eða flýgur áfram. Sýningin er opin til 23. júní.

Sunna Ástþórsdóttir

